

Dio I.

O sklapanju kupoprodajnog ugovora ima pet glava

GLAVA I.

O bitnim dijelovima (elementima) kupoprodaje.

§ 167. Kupoprodajni ugovor sklapa se ponudom i prihvatom.

§ 168. Ponuda i prihvata sastoje u onijem riječima, koje se po običaju mjestnom upotrebljuju za ustanovljenje kupoprodaje. S ovijem riječima se pazarluk odsijeca (to jest postaje savršenim).

§ 169. Za ponudu i prihvata najčešće se upotrebljuju glagoli u prošlom vremenu. Na primjer, kad prodavač rekne: „Ja tebi ovu robu za 100 groša prodadoh“, na što kupac odgovori: „I ja nju uzedoh“, ili, kad kupac rekne: „ja kupih“ a iza toga prodavač rekne: „ja prodadoh“. Kupoprodaja će biti u ova obadva slučaja sklopljena. U prvom primjeru riječ: „prodadoh“ jest ponuda a riječ: „uzedoh“ jest prihvata. U drugom primjeru riječ: „uzedoh“ je ponuda, a riječ „prodadoh“ jest prihvata.

Kupoprodajni ugovor biće tako isto sklopljen, kada prodavalac mjesto „ja prodadoh“

rekne: „ja dadoh“ ili „ja predadoh u vlastništvo“, i kada kupac mjesto „ja uzedoh (kupih)“ reče: „ja privolih“ ili „ja prihvatih“.

§ 170. Ako stranke upotrebljuju izraze „satarem*“) (prodajem), alirim (kupujem) pa upotrebljujući te izraze misle da ih upotrebe u sadašnjem vremenu, kupoprodaja je sklopljena, ali ona se ne može sklopiti, ako stranke za te izraze vežu budući smisao.

§ 171. Kupoprodajni ugovor ne može se sklopiti posredstvom onih riječi, koje se upotrebe u budućem vremenu kao „kupiću“, „prodaću“, jer ovijem riječima (izrazima) čine stranke megjusobno prsto obećanje.

§ 172. Kupoprodajni ugovor ne može biti sklopljen ni riječima upotrebljenim u zapovjednom načinu kao: „prodaj“, i „kupi“. Ali kupoprodaja se može sklopiti i upotrebom toga načina (zapovjednog) ako se prema okolnostima misli kod upotrebe toga načina na sadašnjost. Tako kupoprodaja neće biti sklopljena, kad bi kupac rekao „prodaj mi ovo dobro za toliko groša“, a prodavalac kad bi odgovorio „ja ga tako prodadoh“. Ali ako bi ovaj rekao: „Uzmi ovo dobro za toliko

*) »Satarem« i »alirim« jest forma i za sadašnje i za buduće vrijeme od dotičnih dvaju glagola; a sa formom futuralnom ne može se kupoprodaja sklapati, za to se odregjuje, da se mora misliti na tempus praesens pri sklapanju ugovora.

groša“ a kupac odgovori: „i ja ga uzeh“, ili kad bi kupac rekao „ja uzedoh“, a prodavalac odgovori: „uzmi“, ili: „idi koristi se šnjim“, onda je kupoprodaja sklopljena; jer na ovom mjestu riječi „uzmi“ ili „idi koristi se šnjim“ znači „eto ja prodadoh, uzmi“.

§ 173. Ponuda i prihvata može biti kako ustmena tako i pismena.

§ 174. Kupoprodajni ugovor može se sklopiti pokaznim znakom nijemoga čovjeka (to će reći znakom koji kod tog nijemoga neko izvjestno značenje imade).

§ 175. Glavna svrha ponude i prihvata je privola obijuh stranaka, za to kupoprodajni ugovor može biti sklopljen takodjer onom činljivom (efektivnom) promjenom koja znači istu privolu; ovome se kaže *bei teati* to jest kupoprodaja megjusobnom predajom (stvari).

Na primjer ako kupac dade pekaru novce, a ovaj njemu kruh, bez ustmena ugovora i riječi, biće kupoprodaja sklopljena.

Ona će biti isto tako i onda sklopljena, kada bi kupac dao novce, a uzeo jednu lubenicu, a prodavalac bi šutio.

Kada bi kupac pšeničaru pet dukata dao radi kupljenja pšenice s pitanjem: „pošto prodaješ tu pšenicu“, a ovaj kad bi njemu odgovorio: „jednu mjeru za jedan dukat“ a kupac bi na to šutio, dočim bi mu prodavalac rekao: „sutra ću ti predati“, bila bi kupo-

prodaja takodjer sklopljena, makar da među njima nije tekla ponuda i prihvata. Uslijed (zbog) toga, ako bi sutra dan izašla jedna mjera pšenice na dukat i pol, morao bi ipak prodavalac predati jednu mjeru za jedan dukat. I obratno, ako bi cijena pšenice spala, nebi mogao kupac uskratiti primitak njezin za prijašnju cijenu.

Ako bi kupac rekao: „od ovoga mesa s toga i toga mjesta vagni mi toliko groša mesa, a mesar bi odrezao i vagnuo, biće kupoprodaja takodjer sklopljena i kupac se neće moći ustegnuti od primanja.

§ 176. Kada bi se poslije jedan put sklopljenog ugovora, sklopio opetovno ugovor s preinačivanjem, povišenjem ili sniženjem cijene, onda je drugi ugovor (valjan) štovan (odlučan). Na primjer, pošto se je odsjekla kupoprodaja jednog dobra za 100 groša, pa bi se ponovno kupoprodaja sklopila za sto-grošni dukat, ili za 110 ili za 90 groša, onda bi drugi ugovor bio odlučan (štovan, priznat).

GLAVA II.

0 potrebi slaganja prihvata s ponudom.

§ 177. Ako od dviju stranaka jedna stranka nudi neku stvar za neku cijenu, onda mora druga stranka da tu stvar za istu tu

cijenu istim načinom prihvati, ali ona nema prava da rastavlja i komada cijenu ili nugjenu stvar. Na primjer, kad bi prodavalac kupcu rekao: „ja ti prodadoh tu materiju za 100 groša“ a ako bi kupac na taj način prihvatio, on će primiti cijelu tu materiju za 100 groša, ali on ne može primiti istu materiju ili polovicu njezinu za 50 groša.

Isto to biva u slučaju kad bi prodavalac rekao: ta dva konja prodadoh ja za 3000 groša, pa bi kupac prihvatio, onda će on uzeti oba konja za 3000 groša, ali ne može uzeti od ta dva konja jednoga za 1500 groša.

§ 178. Dosta je, da se prihvati i ponuda slažu jedno s drugim tako, da je jedno sa-
držano u drugome.

Na primjer, ako bi prodavalac rekao kupcu: „ja to dobro tebi za 1000 groša prodadoh“, i kad bi kupac rekao: „ja za 1500 groša primih“ kupoprodaja će biti sklopljena na 1000 groša.

Ali ako bi prodavalac u istoj sjednici onaj suvišak prihvatio, morao bi kupac i ponugjeni od njegove strane suvišak dati.

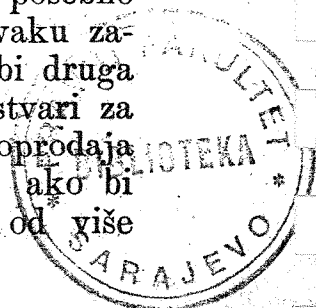
Isto tako će kupoprodaja biti sklopljena, ako bi kupac rekao: „ja to dobro primih za 1000 groša“, a prodavalac bi odgovorio: „ja dadoh za 800 groša“, ali treba za 200 groša sniziti cijenu.

§ 179. Kada bi ponugjena bila skupna prodaja (en bloc) od više stvari, makar da jedno od obadvije ugovorne stranke naznači zasebno cijenu svake stvari, može druga stranka ako prihvati to, uzeti samo ukupnost nugjenih stvari za cijelu cijenu.

Ali ona nije vlastna da rastavi (odjeli) od ukupnosti stvar, koju ona hoće, pa da je prihvati i primi za njezinu označenu cijenu. Na primjer, kad bi prodavalac rekao: „ja prodadoh ta obadva konja za 3000 groša, taj je za 1000 groša, a ovaj je za 2000 groša, ili svaki na pose je za 1500 groša“, kupac bi mogao samo ta obadva konja za 3000 groša primiti; ali ne može uzeti od ta dva konja, koga on hoće za njegovu označenu cijenu.

Isto tako ne će biti kupoprodaja sklopljena, kada bi prodavalac rekao: „Ta tri smotka materije svaki za 100 groša prodadoh“, a kupac bi rekao: „jedan smotak za 100 groša, ili dva smotka za 200 groša ja prihvatih“.

§ 180. U slučaju, kada bi jedna od dviju ugovornih stranaka naznačila posebno cijenu svakoj od više stvari, pa svaku zasebno na prodaju ponudila, i ako bi druga stranka koju hoće od ponugjenih stvari za označenu joj cijenu prihvatila, kupoprodaja će biti sklopljena. — Na primjer, ako bi prodavalac naznačivši cijenu svakoj od više

na prodaju ponugjenih stvari, i opetujuć ri-
ječi: „ja prodadoh“ rekav: „ja prodadoh tu
stvar za 1000 groša a ovu stvar prodadoh
ja za 2000 groša“, kupac može u tom slučaju
uzeti jednu od te dvije stvari za opredjeljenu
joj cijenu.

GLAVA III.

O sjednici radi kupoprodaje.

§ 181. Medžlissi beï jest sastanak uči-
njeni u svrhu sklopljenja kupoprodaje.

§ 182.*) U kupoprodajnoj sjednici (sa-
stanku) ima svaka od obadviju stranaka od
časa ponude do kraja sjednice pravo izbora.

Na primjer: ako bi jedna od ugovornih
stranaka u kupoprodajnoj sjednici ponudivši
kupoprodaju rekla: „ja ovo dobro za toliko
groša prodadoh ili ja primih“, a druga stranka
makar i ne rekla odmah iza ponude: „ja
primih ili ja prodadoh“ nego tek pošto prodje
neko vrijeme iza toga, ali samo u istoj sjed-
nici, ako prihvati, kupoprodaja će biti sklop-
ljena; ma da se je sjednica i dulje vremena
produžila i ma da je izmegju ponude i pri-
hvata i dulje vremena proteklo, te ne će
škoditi.

*) Ovog paragrafa ustanova odnosi se samo na prihvatnika,
ne pak na stranku koja nudi, ako je prihvata već po drugoj stranci
očitovan, već samo dok druga stranka nije prihvatila.

§ 183. Ako se iza ponude a prije prihvata jedna od obadvije stranke zabavlja govorom ili činom, koji znači odustajanje, ponuda biće ništetna, i prihvatu mjesta ne će biti.

Na primjer: Pošto je jedna od obadvije ugovorne stranke rekla: „ja prodadoh ili ja primih“, pa se jedna od njih dvije zabavlja nekijem drugim poslom ili govori o nečem drugom, ponuda će biti ništetna, i kupoprodaja neće biti sklopljena kašnjim prihvatom.

§ 184. Ako jedna od ugovorenih stranaka ponudi kupoprodaju, pa povuče ponudu natrag prije prihvata druge stranke, ponuda će biti ništetna i kupoprodaja ne će biti sklopljena kašnjim prihvatom (pošto je ponuda uzeta natrag).

Na primjer ako bi prodavalac pošto je rekao: „ja ovu materiju za toliko groša prodadoh“ povukao ponudu natrag prije nego je kupac rekao: „ja prihvatih“, kupoprodaja ne će biti sklopljena kašnjim kupčevim riječima: „ja prihvatih“.

§ 185. Druga prije prihvata na mjesto prve ponude izrečena ponuda uništiće prvu ponudu, pa se ima obzir uzeti samo na drugu ponudu.

Na primjer: Ako bi prodavalac, pošto je rekao: „ja ovo dobro za 100 groša prodadoh“ se predomislio prije nego li je kupac rekao: „ja primih“, i rekav: „ja za 120 groša prodadoh“ pa bi kupac prihvatio, ne će se

obzir uzeti više na prvu ponudu, nego će kupoprodaja biti sklopljena za 120 groša.

GLAVA IV.

O uslovnoj kupoprodaji.

§ 186. Kupoprodaja s uslovom, koji proistiće iz naravi samoga ugovora, je valjana kao i sam uslov taj. Na primjer, ako bi prodavalac prodao jednu stvar s uslovom, da je zadrži, dok novac primi, ovaj uslov kupoprodaji ne škodi, nego je on (šta više) razjašnjenje posljedica sklopljene kupoprodaje.

§ 187. Kupoprodaja s uslovom, koji utvrđuje (osigurava) posljedice iz ugovora proističuće, je valjana kao i uslov.

Na primjer, kupoprodaja jedne stvari pod uslovom, da se ta i ta stvar založi ili da se taj i taj čovjek jamcem postavi, valjana je kao i uslov. Za to, ako kupac ne bi ispunio te uslove, mogao bi prodavalac raskinuti kupoprodaju, jer ti uslovi utvrđuju (osiguravaju) predaju novca, koja je posljedica ugovora.

§ 188. Kupoprodaja sklopljena pod uslovom običajnim u dotičnom gradu, gdje se ugovor sklapa, valjana je isto tako kao i

uslov. Takova je kupoprodaja jednog čurka pod uslovom da on bude prišiven na jednu haljinu, jedne brave pod uslovom da ona bude pribijena na njezino mjesto, jedne poderane haljine pod uslovom da ona bude zakrpljena. — Sve ove uslove mora prodavalac ispuniti.

§ 189. Kupoprodaja pod uslovom, koji ne koristi ni jednoj od dviju stranke, je valjana, a uslov drži se káo da nije ni stavljen. Na primjer, prodaja jedne životinje pod uslovom da ona ne bude dalje prodana, ili da se ne pušta na pašu, je valjana, ali uslov je kao da ga nema.

GLAVA V.

O razvrgnuću kupoprodaje.

§ 190. Stranke mogu iza skloplje ne kupoprodaje zajedničkim sporazumom nju razvrgnuti.

§ 191. Razvrgnuće kupoprodaje biva ponudom i prihvatom, kao što i sama kupoprodaja nastaje. Na primjer, ako od dviju ugovornih stranaka jedna rekne: „Ja odustadoh od kupoprodaje, ili ja razvrgnuh kupoprodaju“, a druga stranka ako rekne na to: „Ja pristadoh na to“, ili ako jedna stranka rekne: „odreci se ti od kupoprodaje“, a druga

stranka ako rekne: „ja učinih“, razvrgnuće kupoprodaje biće valjano, to jest kupoprodaja će biti razvrgnuta.

§ 192. Kupoprodaja se može valjano razvrgnuti takogjer megjusobnom predajom stvari (povratkom stvari i cijene), koja stupa na mjesto ponude i prihvata.

§ 193. Razvrgnuće kupoprodaje mora da se obavi, kao i njezino sklopljenje u jednoj i istoj sjednici (sastanku). To će reći u sjednici, u kojoj se čini ponuda, mora se naći i prihvata (t. j. očitovati prihvata), jer drukčije, ako bi jedna od ugovornih stranaka rekla: „ja se odrekoh (odustadoh) od kupoprodaje“, pa se sjednica razvrgne, prije nego-li je druga stranka prihvatila (pristajanje očitovala), ili ako jedna od obadvije stranke nešto učini, što znači odustaju, pristajanje druge stranke poslije toga neće biti od nikakve koristi.

§ 194. U vrijeme, kad se razvrjava kupoprodaja, mora se predmet kupoprodaje nalaziti u posjedu kupčevu. — Uslijed toga razvrgnuće kupoprodaje neće biti valjano, ako je predmet kupoprodaje već propao (iščezao).

§ 195. Ako je propao samo jedan dio predmeta kupoprodaje, onda razvrgnuću kupoprodaje imade mjesta za zaostatak predmeta.

Na primjer: ako bi prodavalac svoje vlastito zemljište sa žitom ne požnjevenim zajedno prodao, pa bi kupac žito već požeo, onda bi razvrgnuće kupoprodaje iza toga moglo biti valjano samo za zemljište prema cijeni, koja njemu odgovara.

§ 196. Valjanosti razvrgnuća kupoprodaje ne smeta to što je cijena propala.

Dio drugi.

0 izlaganju pravila, koja se tiču kupoprodajnog predmeta.

Djeli se na četiri glave.

GLAVA I.

0 uslovima i svojstvima predmeta kupoprodaje.

§ 197. Predmet kupoprodaje mora postojati (u času ugovora).

§ 198. Predaja predmeta kupoprodajč mora biti moguća.

§ 199. Predmet kupoprodaje mora biti dobro, koje ima prometnu vrijednost (mali mutekavim).

§ 200. Kupac mora poznavati predmet kupoprodaje.

§ 201. Upoznaja s predmetom kupoprodaje biva, ako se opiše (razjasni) svojstvo i stanje njegovo kojim se on od drugih stvari razlikuje. Na primjer: ako se prodaje neka mjera crvene šenice ili zemljište ograničeno tim i tim granicama, biće predmet kupoprodaje upoznat i kupoprodaja valjana.

§ 202. Ako se predmet kupoprodaje nalazi u sjednici kupoprodaje, dovoljan je očigledni pokaz njegov. Na primjer, ako bi prodavalac rekao: „ja tu životinju prodadoh“ i ako bi kupac, vidivši nju, prihvatio, kupoprodaja biće valjana.

§ 203. Ako je predmet kupoprodaje kupcu već od prije poznat, to je dosta, te ga u tom slučaju nije potrebno drugim načinom opisivati.

§ 204. Predmet kupoprodaje opredjeljuje se oznakom učinjenom kod kupoprodajnog ugovora. — Na primjer, ako bi prodavalac pokazavši na oči sahat rekao: „ja taj sahat prodadoh“, a kupac bi takogjer prihvatio, morao bi prodavalac baš pokazani sahat predati, ali ne bi mogao taj sahat zadržati kod sebe, a drugi od iste vrste na mjesto njega dati.

GLAVA II.

0 izlaganju stvari, kojih je kupoprodaja dozvoljena i kojih nije dozvoljena.

§ 205. Kupoprodaja jedne stvari, koja ne postoji je ništena.

Na primjer: prodaja ploda od jednog drveta, koji se plod na drvetu još nikako pokazao nije, je ništeno.

§ 206. Prodaja ploda onog, koji se je potpuno pojavio na drvetu bio on valjan za jelo ili ne, je valjana.

§ 207. Skupna prodaja (en bloc) voća, cvijeća, lišća i zeleni, od kojih stvari pojedine ne prispjevaju u isto vrijeme, nego jedna za drugom, u stanju kad se je samo neki dio tih stvari pokazao, valjana je, kako za taj dio, koji se je pojavio, tako i za one dijelove, koji se još nijesu pokazali.

§ 208. Ako se je opredjelila (naznačila) vrsta od prodane stvari, pa se pronagje, da je ta stvar od druge vrsti, kupoprodaja je ništena.

Na primjer, ako bi prodavalac prodao staklo označivši ga kao dragi kamen (diamant), kupoprodaja je ništena.

§ 209. Kupoprodaja stvari koje predaja nije moguća, je ništena. Na primjer: prodaja čamca, koji je potonuo u more pa ga nije moguće izvaditi, i prodaja pobjegle životinje, koju nije moguće uhvatiti i predati, je ništena.

§ 210. Onu stvar, koja među narodom nije mal, prodati ili za nju neko dobro kupiti, ništetno je; na primjer prodati lešinu ili slobodna čovjeka ili za iste stvari neki mal kupiti, ništetno je.

§ 211. Kupoprodaja dobra, koje nema prometne vrijednosti (mali-ghairi mutekavim), ništetna je.

§ 212. Kupoprodaja je pokvarljiva, kad se kupi neko dobro za stvar, koja nema prometne vrijednosti.

§ 213. Kupoprodaja (kupcu) nepoznatih stvari je pokvarljiva. Na primjer, ako bi prodavalac kupcu rekao: „ja tebi prodadoh za toliko groša sve svoje stvari, koje ja posjedujem“, a ako kupac rekne: „ja primih“ pa ako te stvari ne budu kupcu poznate, kupoprodaja je pokvarljiva.

§ 214. Kupoprodaja jednog neodjeljenog ali poznatog (opredjeljenog) dijela od vlastitog nepokretnog imetka (akar), prije, nego se taj dio odjeli, na primjer polovice, trećine ili desetine, je valjana.

§ 215. Jedan čovjek može svoj neodjeljeni dio prodati drugom a da i ne dobije privole svoga suvlasnika.

§ 216. Kupoprodaja prava prolaza, prava crpljenja vode i prava odvogjenja vode, dozvoljena je samo zajedno sa zemljištem, u korist kojega ta prava postoje; a isto tako, dozvoljena je kupoprodaja vode samo zajedno s kanalom (cijevi) kroz koji ta voda teče.